

Gela irekia

106. zenb.
XLIII. URTEA
2025 UZTAILA-ABENDUA

ISSN 2530.3287

**Marisa
Mentxaka
Herrán**

Zornotza
Udal Euskaltegia

Proiektuen bidezko metodologia: ikasleen parte-hartze aktiboa

Proiektuetan Oinarritutako Hizkuntzen Irakaskuntza ikuspegian oinarritutako ikastaro batean aurreikusitakoari jarraikiz, Zornotza Udal Euskaltegiko ikasleekin egindako esperientzia bat aurkeztuko da artikulu honetan. Artikulugilearen ustez, metodologia hau, talde batzuetan behintzat, eraginkortasun handiko eredua izan daiteke.

Gako hitzak

esperientziak, proiektuak, proiektuetan oinarritutako hizkuntzen irakaskuntza

1. SARRERA

Begien bistakoa da irakaskuntzan berrikuntza metodologikoa protagonismoa hartzen ari dela azken urteotan: malgutasun kognitiboa, erresilientzia, motibazioa, faktore afektiboak, Proiektuen Bidezko Metodologia... Kontzeptu horiek eskolan aintzat hartu beharko lirateke, nahiz eta, egia esanda, batzuetan zaila izan eguneroko jardueran uztartzea. Are; sarritan, antzekoak iruditu baina ez horren berdinak diren formulazioekin egin daiteke topo irakaskuntza zertan oinarritzen den aipatzen denean: kasuetan, erronketan, diseinuan, jokoetan, gaitasunetan, lanean, taldean, arazoetan, proiektuetan, etab. (Larmer, 2014).

Hori dela eta, "Nola diseinatu eta praktikan jarri proiektu motibatzaile bat" ikastaroan izena ematea erabaki nuen, klaseak prestatzeko orduan lagungarria izango zelakoan. Carolina Castro zen irakaslea; eskarmentu handiko hezitzailea da eta Proiektuetan Oinarritutako Hizkuntzen Ikaskuntza (POHI) praktikan jarri du bere klaseetan zortzi urte baino gehiagotan.

Bi atal zituen ikastaroak: aurrez aurrekoa eta tutoretza gidatua. Bigarrenengan, proiektu bat indarrean jarri behar zen euskaltegian; nire kasuan, Zornotza Udal Euskaltegian. Mosquera Gende-ren (2019) aholkuei jarraikiz, ikasgelan proiektu txikiekin hastea zen xedea eta bide horretan ikastaroko irakaslearen tutoretzaren laguntza izango genuen.

POHIren ikuspegia konpetentzien garapenean oinarritzen da, eta bere printzipioa da ikasleak gai direla beren ezagutza eraikitzeko errealitatearekiko interakzioaren bidez. Funtsean, ikasleek egoerak ebatzi behar dituzte, erronkei aurre egin edo galderei erantzun dituzten ezagutzetan, baliabideetan, ikerketan, hausnarketan eta lankidetzan aktiboan oinarrituta (Mosquera Gende, 2019).

Bigarren Hezkuntzan ingelesaren irakaskuntzan POHIren arrakastaz badute aipamenik jasota Ruiz Hidalgok eta Ortega Sánchezek egindako errebisio sistematikoan (2022); antzeko testuinguruan baina gaztelaniaren irakaskuntzaz esperientzia aberasgarria dela diote Alvarez Borrego et al.-ek (2010). Halaber, badaude bestelako esperientziak eta adibideak, esaterako Kordobako Lucena Hizkuntza Eskola Ofizialekoak (Asociación de Profesorado de EEOOII de Andalucía, 2023). Dena den, Tang-ek (2023) dioen legez, ez dago hizkuntzen arloko esperientzia askoren berri argitara emanda. Hala, ikasleekin proiektua egitean bizi izandako esperientzia azaldu nahi dut, uste dudalako metodologia hau, talde batzuetan behintzat, ikasprozesurako eraginkortasun handiko eredua izan daitekeela.

2. PROIEKTU BATEN NOLAKOTASUNA

Proiektu bat diseinatzeko funtsezko zazpi osagai proposatzen ditu Buck Institute for Education erakundeak (d.g.):

- i. arazoa edo erronka izango den galdera;
- ii. etengabeko ikerketa;
- iii. benetakotasuna;
- iv. ikasleen ahotsa eta aukera;
- v. hausnarketa;
- vi. kritika eta berrikusketa;
- vii. emaitza publikoa.

Bestalde, lautan laburbildu ditzakegu proiektu baten faseak, Álvarez eta al.-ek (2010) proposatutakoari jarraikiz:

- i. plangintza (proiektuaren diseinua);
- ii. garapena;
- iii. ebaluazioa;
- iv. lana partekatzea.

Plangintzan eta inplementazioan, faktore afektiboak taxuz kudeatzea beharrezkoa da. Izan ere, erronka berri bati aurre egitean, sarri, antsietatea agertzen da, eta, tamalez, antsietatea sentimendu negatiboekin dago lotuta, frustrazioa, segurtasun eza, tentsioa, besteak beste. Metodologia hau erabiltzean, POHI alegia, zenbait zalantza ager dakizkiguke: proiektuaren agintea hartzeko gai izango dira ikasleak? Klaseko dinamika aldatzearen alde egongo dira? Aurrera eramateko gai izango naiz?

Plangintzaren fasean, proiektuaren diseinua zehaztu behar da. Lehenik eta behin, gaia eta gida-galdera aukeratuko dira. Ikasleen errealitateari lotutako gai bat hautatzea da komenigarriena, ikastera motibatuko dituena. Diseinua egiteak lan izugarria ekarriagatik, ondo zehaztuta badago, askoz errazagoa izango da lana aurrera eraman ahal izatea. Plangintzan erreparatu behar diogu, batetik, klaseko materiala prestatzeari: fitxak, hausnartzeko orriak, beharrezko baliabideak bilatu (audioak, idatzizko testuak, bideoak); bestetik, egutegia zehazteari: aurreikusitako denbora eta ebaluazioaren prozesua.

Taula bat balia daiteke plangintza egiteko; honako hauek azalduko dira horrelako batean:

- proiektuaren izenburua;
- zein produktu-mota egingo den;
- iraupena (zenbat ordu);
- ikasleen maila;
- gaitasun linguistikoak;
- gaitasun testualak;
- gaia;
- proiektuaren laburpena;
- baliabideak;
- nola eta non partekatuko den burututako lana.

Behin diseinua bukatuta, klasean azalpen zehatzak, errazak eta erakargarriak izango dira ikasleek uler dezaten zertan datzan proiektu bat burutzea. Bestalde, prozesu osoan zehar, baina batez ere hasieran, irakasleek ereduak eta beharrezko baliabideak eskaini behar dituzte bidea errazteko. Proiektuetan aritzeak ez du esan nahi ikasleek dena erabaki dezaketarik; hau da, poliki-poliki autonomia eman behar zaie, baina ahaztu barik irakasleak bide berri honen gidariak izango direla.

Ebaluazioari gagozkiolarik, eta edozein ikas-irakas prozesutan bezala, bereziki zaindu beharreko arloa da, ikasleen aurrerapenak eta ahuleziak ezagutzeko eta haien prozesua bideratu ahal izateko. Ez dira soilik ekoizpenak ebaluatuko; ikasprozesuan eragina duten elementu guztiak eta prozesuak berak dituen aztergaiak hartuko dira aintzat. Horrek behartuko gaitu aldaketen aurrean jarrera irekia izatera, baita ezarritako eta hasitako prozesuen egokitzapenen aurrean ere. Beraz, ebaluazio formatiboak berebiziko tokia izango du (Guerrero Hernández, 2023).

Irakasleak ebaluatuko duen arren, autoebaluaziorako eta koebaluaziorako tarteak ere izango dira. Horretarako, tresnak proposatuko zaizkie, besteak beste errubrikak (adibidez, Orientación Andújar, 2014). Ebaluazioa egiteak autokritika-izpiritua garatzen lagunduko die. Halaber, ebaluatzea gaingitu beharreko oztopoa izan beharrean, bide partegabea bilaka daiteke ikasprozesuan laguntzeko eta motibatzeko. Ez dezagun ahaztu ikasleentzat oso garrantzitsua dela beren buruaz irudi ona izatea, baita ikaskideei buruzko iritzia halakoa izatea ere.

Proiektuak amaituta daudenean aurkeztu egin behar dira; lana partekatu, alegia. Buck Institute of Education erakundeak, esaterako, era publikoan egitea proposatzen du, ekoiztutakoa ikasgelatik harago doan esparruan eginez hedapen hori.

3. ZORNOTZA UDAL EUSKALTEGIAN IZANDAKO ESPERIENTZIAREN NONDIK NORAKOAK

Ikus dezagun arestian aipatutako atal bakoitza nola gauzatu zen Zornotza Udal Euskaltegian burututako esperientzian.

3.1. PLANGINTZA

Arestian azaldutako irizpideei eta urratsei jarraikiz burutu zen proiektuaren plangintza.

Gure galdera honako hau izan zen:

“Zer egin dezakegu jendea euskaltegira etortzera animatzeko?”

3.2 GARAPENA

Ikasleen tipologia aintzat hartuta, ziur nengoen gai egokiena izango zela; izan ere, planteatutako galdera horrek biziki motibatzeaz gain, euren eskarmentua eta bizipenak adierazteko aukera eman ziezaiekeen. Laguntze aldera, arbelean idatzi nituen erabilgarriak izan zitezkeen proiektua garatzeko hainbat formatu: bideo bat egin, iragarki bat, grabazio bat, elkarrizketaren bat, liburuxka bat... Segurtasuna eta lasaitasun-giroa bermatu behar nituenez, zituzten zalantzak eta beldurrak azaltzeko eskatu nien. Batzuek adierazi zuten lan egiteko era berri horrek ezinegona eragiten ziela, eta nik neuk aitortu nien kezkek ere banituela, baina, azken finean, proposaturiko helburua ez lortuagatik ere, saiatzeari merezi zuelakoan nengoela eta bidaia elkarrekin egiteko prest nengoela. Beldurra eta mesfidantza uxatuta, gogoz ekin zioten lan egiteari.

Taldearen tipologia ezinbesteko elementua da proiektu bat gauzatzeko orduan. Lehen mementotik, argi izan nuen talde aproposena guraso-taldea zela. Talde honen jatorria

AISA talde bat izan zen. Bi urte pasa ondoren, ohiko guraso-talde bihurtu zen. Ikasleek, A2A2 maila lortua zuten jada.

Aurrera egin aurretik, gogora dezagun zein den AISA ikastaroen oinarria. Euskal Herriara etorri ondoren, bertan bizitzen gelditu eta bertakotzeko asmoa dutenei begirakoak dira. Horrelakoetan, euskararen oso oinarritzko ezaguerak lantzea eta hemengo ohiturak ezagutaraztea da hasierako xedea; halaber, euskararekin lehen harremana izan eta gero, ikaslea eroso eta gustura sentitzea, ikasgelan euskara ikasten jarraitzeko era izan dezan.

Kideen heterogeneotasuna gorabehera (bi ikasle errumaniar, Venezuelako bat, Galiziako bat eta Euskal Herrian jaioak hiru) euskararekiko jarrera zen taldekideen arteko lotura. Taldekideek euskara ikasteari garrantzi handia ematen zioten euren seme-alabei lagundu nahi zitelako eta herrian integratuta sentitu nahi zutelako. Jarrera positiboa, parte hartzailea eta ikasteko gogo handia zuten, eta horrek, hain zuzen, nabarmen errazten zuen ikaskuntza-prozesua.

Proiektuekin hasi aurretik, gaia girotze aldera entzumen eta elkarriketa batzuk banatu nituen lagungarriak izango zirelakoan, jorratu nahi zuten gaiarekin lotura zuzena zuten-eta. Prestakuntza-ikastaroko materiala baliatu nuen; *Ikasbil* atarian dauden “Kroaziar bat euskara ikasten” (<https://www.ikasbil.eus/eu/dokutekako-fitxa?articleId=21444886>) eta “Ginea Bissautik Euskal Herriara” (<https://www.ikasbil.eus/eu/dokutekako-fitxa?articleId=21622353>) entzungaiak eraman nituen klasera; irakurgai bat ere bai: “Anna Klimova euskara ikasten ari den errusiarra” (<https://www.ikasbil.eus/eu/azterketa-ereduak-fitxa?articleId=16361164>). Irakurgai hori eredutzat hartu zuten gerora elkarriketa egiteko.

Gustuak eta nahiak kontuan hartuta, bi talde eratu zituzten. Ikasle batzuek txotxongi-
loen bidez euskaltegiko eskola baten antzezpena prestatu nahi zuten: elkarriketa bat sortu, txotxongiloak eta dekoratua egin eta bideoa grabatu (ikus 1. irudia). Beste batzuek, ordea, adierazi zuten ez zutela euren burua lan horretan ikusten, eta are gutxiago bideo bat grabatzen. Gauzak horrela, beste proiektu bat abian jartzea proposatu nien denak gustura senti zitezen. Zenbait proposamen aztertutakoan, elkarriketa bat idaztea erabaki zuten azaltzeko zerk animatu zituen euskara ikastera (ikus 2. irudia). Egia esanda, nago beraien bizipenak partekatzea eta protagonistak sentitzea balio erantsia izan zela, lehenengo unetik identifikatuta sentitu zirelako.

Taldeak eratutakoan, ikasle bakoitzak erabaki zuen bete beharreko rola (moderatzailea, denbora-neurtzailea, idazlea, ikertzailea, kamera). Egunak aurrera joan ahala, kezkatzen ninduen zen taldekideen artean arazoak agertzea, denek ekarpen bera ez egitea, ikasle batek protagonismoa hartzea edo lotsatienak parte gutxi hartzea... Horrelako arazoak saihesteko, oinarritzko elementua da dagokien eginkizuna betetzea. Horregatik, fase honi arreta berezia eman behar zaio, eta arazoren bat hautematen bada, azkar bideratu behar da. Hala ere, arlo honi dagokionez, ez zen inolako arazorik egon, ikasle guztiek parte hartu zuten eta beraiekiko harremanak ezin hobeak izan ziren. Ikasleak lana banatzen eta antolatzen hasi ziren, eta nire rola poliki-poliki aldatuz joan zen bideratzaile eta laguntzaile bilakatu arte.

Bidean laguntzeko gramatika saioak antolatzea erabaki nuen, gaitasun linguistikoaren garapena lantzeko; izan ere, ekintza komunikatiboa egoki gauzatzeko adierazpen linguistikoak beharrezko baliabideak dira. Hori dela eta, astean behin gramatika-saioak antolatzen nituen. Ordu kopuruari dagokionez, klasean 12 orduko proiektua egiteko asmoa nuen; hala ere, etxean ere ordu gehiago eman behar izan zituzten aurreikusitako denboran amaitu ahal izateko.

3.3. EBALUAZIOA

Ebaluazioa etengabea izan zen, alegia, buruturiko jarduerak aztertzen genituen, eta, hasieran, nik atzeralikadura ematen nien alderdi ahulak antzemateko, baita hobetzeko proposamenak egiteko. Gero, horren inguruan eztabaidatzen genuen. Ondorioz, ares-tian esandakoari jarraikiz, ez zen ebaluatzen ikasleek egindako produkzioa bakarrik, baizik eta ikasprozesuan eragina zuten elementu guztiak eta prozesuak berak zituen aztergaiak.

Errubriken bidez, astero taldeko ebaluazioa eta autoebaluazioa egiten zituzten partai-deek; ebaluatzean, autokritika-izpiritua garatzeaz gain, akatsen inguruko hausnarketa egiten zuten. Ebaluazio horiek idatziz edo ahoz egiten genituen. Hona hemen erabilitako eredu bat:

1. taula. Asteko autoebaluazioa

Norekin hitz egin dut euskaraz?	
Zer irakurri dut euskaraz?	
Zein hiztegi, esamolde, gramatika-atal ikasi ditut?	
Zer ez dut aurkitu bila ibili arren?	
Zer idatzi dut?	
Zer sortu dut?	
Zein oztopo izan dut?	

3.4. AURKEZPENA

Adituen ustez (besteak beste, Buck Institute for Education, d. g.; Marchán Carvajal, 2012 eta Tang, 2023), ekoiztutako proiektuak ikasgelatik kanpo aurkeztu behar dira, lehenago adierazi dudan bezala. Edozein modutan ere, guk geuk klase barruan baino ez genuen aurkeztu hasieran. Artikulu honen bidez egingo da aurkezpen zabalagoa.¹

¹ Editorearen oharra.

Irakasbil atarian izango da ikasleen ekoizpenak osorik kontsultatzeko aukera.

1. irudia. Ikasleek ekoiztutako bideoaren lagina

2. irudia. Ikasleek ekoiztutako elkarriketaren lagina

EUSKALTEGIKO AHOTSA

❖ EUSKARAZ DOINU EZBERDINEKIN ❖

Zornotza, 2023ko azaroaren 13a

Natalia eta Laura Zornotza Udal euskaltegian ikasten ari dira guraso taldean, Natalia Moldaviakoa da, eta Laura Galiziakoa. Biak hemen bizi dira. Nahiz eta hemengoak ez izan, euskara ikasten ari dira.

1. Zenbat denbora daramazue Euskal Herrian?

Natalia: Ni 2004an Euskal Herrira heldu nintzen.

Laura: Ni orain dela bost urte Euskal Herrira iritsi nintzen.

2. Norekin eta zergatik etorri zineten Zornotzara?

Natalia: Nire ahizparengana etorri nintzen. Zornotzan zegoen bere familiarekin. Hemen geratu nintzen lanagatik. Hasieran, nire herrialdera bueltatu nahi nuen, baina denborarekin hemengo bizimodura ohitu nintzen, hemengo jendearekin, hemengo ohituretara eta eguraldira. Gainera, nire senarra Potugaletekoa dena ezagutu nuen. Niri bezala bidaiatzea asko gustatzen zaio eta hemengo itsasoa, mendiak...

Laura: Familiarekin etorri nintzen lanagatik. Bikoteak ikasketengatik eta lanagatik leku desberdinetan bizi izan da eta beti hurrengo lekuari buruz pentsatzen ari da. Zornotza aukeratu genuen eskolagatik. Alabak txikiak ziren heldu ginenean, 3 eta 5 urte zituzten. Amara Berri sistema ezagutu genuen eta izugarri gustatu zitzaigun. Eskola batzuetara idatzi genuen eta Zornotzakoak oso jatorrak izan ziren, plaza bat lortu genuen eta eskola bisitatzea gonbidatu gintuzten. Eta horrela bukatu genuen hemen.

3. Gustura zaudete Zornotza eta Zornotzako jendearekin?

Natalia: Bai, leku honetaz maitemindu nintzen hasieratik eta hemen geratu nintzen bizi izaten. Niri mendia, errepideak, itsasoa, herri euskaldunak, hemengo jendea gustatzen zaizkit. Euskara gero eta gehiago gustatzen zait, zerbait ulertzen eta hitz egiten hasi naizelako.

Laura: Lehenengo hilabeteak gogorak izan ziren, ez nuelako inor ezagutzen. Nagusia zaren zailagoa da lagun berriak egitea, baina laster hasi nintzen beste guraso batzuk ezagutzen eskolako jolastokian, eta orain oso gustura nago hemen.

Moldaviako parlamentua.

- 1 -

4. EGINDAKO LANAREN BALORAZIOA

Proiektuen aurkezpena oso une hunkigarria izan zen, ez zeukatelako ikusita beste ikas-kideek egindako lana, eta, horregatik, partekatze gogo handia zuten. Oso harro sentitu ziren eta esango nuke euren buruarekiko konfiantza indartu zela. Nire aldetik, jende motibatuarekin ondo antolatutako talde batek emaitza bikainak eskaini ditzakeela jabetu nintzen. Ikasleen balorazioa oso positiboa izan zen; batik bat, baloratu zutena honako hau izan zen: taldean lan egiteko gaitasuna, beraiekiko harremanak hobetu izana, tolerantzia eta gaitasun komunikatiboaren garapena.

Niri dagokidanez, gehien harritu ninduen izan zen, batetik, eskuratu zuten autonomia, eta, bestetik, bai euskaltegian, bai etxean, denboraren kudeaketa eta antolakuntza ezin hobea. Aitortu beharrean nago motibazioa handiko taldea izateak izugarri erraztu zuela proiektuaren garapena, baina ikasleak klasera ez joatea proiektuaren garapena oztopa dezakeen faktore bat izan daiteke. Lan kooperatiboa izanik, ezinbestekoa da partaideen asistentzia ona izatea, bestela lanak izango dituzte ezarritako helburua erdiesten.

Amaitzeko, azpimarratu behar da Proiektuen Bidezko Metodologiak ez duela adierazpen gaitasun testualaren garapena ezta linguistikoarena ere alde batera uzten. Marchán Carvajalek (2012) dioenez, proiektuak lantzea ez da edukiak ahaztea, baizik eta zentzua eta aplikagarritasuna ematea, ikasleek ikasi eta erabiltzeko beharra ikus dezaten. Ikasten dutenaren erabilgarritasunaz konturatzen badira, ikasi dutena ez zaie ahaztuko. Hortaz, ikaslearen motibazioa, inplikazio, errespetua eta talde giroa, inklusioa, errendimendua eta irakaslearen motibazioa bermatuz gero, metodologia hau etorkizuneko apustu paregabea izan liteke. Euskaltegietan lan egiten dugunok badakigu bigarren hizkuntza bat ikastea zuzenean lotuta dagoela hizkuntza hori erabiltzeko gogoarekin, nahiarekin eta partekatzearekin. Zergatik ez proiektuen bidez?

Bibliografia

- Álvarez Borrego, V., Herrejón Otero, V. C., Morelo Flores, M. eta Rubio González, M. T. (2010). Trabajo por proyectos: aprendizaje con sentido. *Revista Iberoamericana de Educación*, 52(5). <https://doi.org/10.35362/rie5251775>
- Asociación de Profesorado de EEOII de Andalucía. (2023, martxoaren 2a). 1. ABP en EOI Lucena. [Bideoa]. You Tube. <https://youtu.be/8Ga4sHkxFdw>
- Buck Institute for Education. (d.g.). Gold Standard PBL: Essential Project Design Elements. *PBLWorks*. <https://www.pblworks.org/what-is-pbl/gold-standard-project-design>
- Guerrero Hernández, J. A. (2023, ekainaren 20a). ¿Qué es la evaluación formativa? 8 claves para implementarla en clase. *Docentes al día*. <https://docentesaldia.com/2021/05/09/que-es-la-evaluacion-formativa-8-claves-para-implementarla-en-clase/>
- Larmer, J. (2014, urtarrilaren 6a; 2015eko uztailaren 13an eguneratua). Project-Based Learning vs Problem-Based Learning vs X-BL. *Edutopia*. <https://www.edutopia.org/blog/pbl-vs-pbl-vs-xbl-john-larmer>
- Marchán Carvajal, I. (2012, martxoaren 2a). Trabajo por proyectos: dar sentido y aplicabilidad a los aprendizajes. *El blog de la Bofill. Iniciativas, debates e investigación para el cambio educativo*. <https://fundaciobofill.cat/es/blog/trabajo-por-proyectos-dar-sentido-y-aplicabilidad-a-los-aprendizajes>
- Mosquera Gende, I. (2019, urtarrilaren 28a). El aprendizaje por proyectos: una apuesta de futuro con muchos años de recorrido. *Revista Noticias UNIR*. <https://www.unir.net/revista/educacion/el-aprendizaje-por-proyectos-una-apuesta-de-futuro-con-muchos-anos-de-recorrido/>
- Orientación Andújar. (2014, maiatzaren 10a). Colección de rúbricas para evaluar 1. *Orientación Andújar. Recursos educativos accesibles y gratuitos*. <https://www.orientacionandujar.es/2014/05/10/coleccion-de-rubricas-para-evaluar-1/>
- Ruiz Hidalgo, D. eta Ortega-Sánchez, D. (2022). El aprendizaje basado en proyectos; una revisión sistemática de la literatura (2015-2022). *Revista Internacional de Humanidades*. <https://doi.org/10.37467/revhuman.v11.4181>
- Tang, A. F. (2023). Implementing project-based language learning with multilingual learners of English. *WAESOL Educator*, 48(2).